

Pyreneeën

1	Toulouse en omgeving	93
2	De Gers	164
3	De Hautes-Pyrénées - de Bigorre	239
4	Volvestre en het Pays de Comminges	333
5	De Ariège	371
6	Andorra	433

DE REGIO'S VAN DEZE GIDS:
ZIE DE KAART HIernaast

Lannoo

Inhoud

Niet te missen8

**Hoogtepunten
van Michelin** 12

Reisplanner20

Met het gezin30

DE REIS VOORBEREIDEN

Naar de Pyreneeën34

Voor het vertrek35

De Pyreneeën
van A tot Z37

Reistips 41

Evenementen42

Boeken, films45

R. Mattes/hemis.fr

MEER WETEN OVER DE PYRENEEËN

Welkom in de regio48

Gastronomie50

Geschiedenis54

Kunst en cultuur62

Tradities
en levenskunst75

Landschap en natuur81

Beroemde personen88

J.-M. Barrère/hemis.fr

STEDEN EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

1 Toulouse en omgeving

Toulouse	94
Saint-Félix-Lauragais.....	142
Canal du Midi.....	147
Canal de Garonne	158

2 De Gers

Auch	166
Marciac.....	181
Nogaro	190
Eauze	195
Condom	200
Lectoure.....	214
Beaumont-de-Lomagne.....	225
Lombez	231
L'Isle-Jourdain	235

3 De Hautes-Pyrénées - de Bigorre

Tarbes	242
Lourdes	250
Parc National des Pyrénées	260
Vallée d'Argelès-Gazost en Val d'Azun.....	265
Vallées de Cauterets.....	274
Luz-Saint-Sauveur en Vallée de Gavarnie.....	281
Cirque de Gavarnie.....	289
Pic du Midi de Bigorre	294
Bagnères-de-Bigorre.....	300

Arreau en Vallée d'Aure.....	312
Saint-Lary-Soulan	316
Massif du Néouvielle.....	320
Loudenvielle en Vallée du Louron.....	326

4 Volvestre en het Pays de Comminges

Rieux-Volvestre.....	336
Aurignac	340
Saint-Gaudens.....	346
Saint-Bertrand-de-Comminges.....	350
Bagnères-de-Luchon.....	362

5 De Ariège

Foix.....	374
Montségur.....	387
Mirepoix.....	390
Tarascon-sur-Ariège.....	396
Grotte de Niaux	406
Ax-les-Thermes.....	408
Saint-Lizier	416
Vallées du Haut-Couserans.....	420
Grotte du Mas-d'Azil.....	428

6 Andorra

Vorstendom Andorra.....	434
Andorra la Vella.....	438
Ordino.....	445
Oostelijk deel	451

Woordenlijst.....	456
Register	468
Kaarten en plattegronden	477

 Raadpleeg voor iedere plaats ons adresboekje

Niet te missen

Cathédrale Sainte-Marie in Auch

Dit meesterwerk van renaissance-architectuur bepaalt de skyline van de stad. Binnen vind je unieke koorbanken en kleurige glas-in-loodramen. **Zie blz. 167.**

MIMOHE/Getty Images Plus

vencavolrab/Getty Images Plus

Massif du Néouvielle

Het granieten Massif du Néouvielle is al sinds 1935 een beschermd natuurgebied en nog steeds het ongerepte domein van wild en wandelaars. **Zie blz. 320.**

philipimage/Getty Images Plus

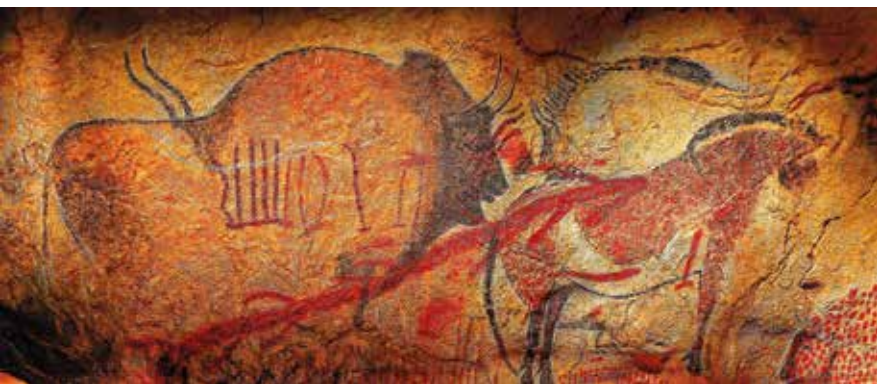
Pic du Midi de Bigorre

De 2877 m hoge top is uitgeroepen tot International Dark Sky Reserve en verbindt het sublieme panorama van de machtige Pyreneeën met het oneindige firmament. **Zie blz. 294.**

Grotte de Niaux

Een van de mooiste prehistorische grotten in Europa, met ontroerende rotsschilderingen, die onze verre voorouders meer dan 12.000 jaar geleden maakten. **Zie blz. 406.**

A. Spani/hemis.fr

J.-M. Barrère/hemis.fr

Canal du Midi

Is het een kanaal of een kunstwerk? Of allebei? Ontdek het zelf, vanaf het water of de wal, op een vaartocht of een tijdloze wandeling over het jaagpad. **Zie blz. 147.**

Hoogtepunten van Michelin

'Cruisen' op het Canal du Midi
yvon52/Getty Images Plus

♥ **Koop foie gras** in Gimont.

In de Halle au Gras wordt deze regionale specialiteit elke zondag (nov.-maart) in grote hoeveelheden aangeboden, vers van de boerderij. Dichter bij de Gers kun je bijna niet komen. **Zie blz. 176.**

In het Maison des Loups in de Vallée d'Orlu
D. Kilpatrick/Alamy/hemis.fr

♥ **Observeer de wolven**

in het Maison des Loups in de Vallée d'Orlu, niet ver van Ax-les-Thermes, onder begeleiding van een gids die alles over het leven en gedrag van deze mythische dieren weet. **Zie blz. 410.**

♥ **Luister naar jazz**, onder het genot van een hapje en een drankje. Het jaarlijkse jazzfestival in Marciac brengt de beste muzikanten bijeen: gevestigde namen en rijzende sterren. Er komt publiek uit de hele wereld op af. **Zie blz. 182.**

♥ **Pak een terrasje** op het plein van Mirepoix, met uitzicht op de kleurrijke middeleeuwse vakwerkhuisen, en kom terug wanneer hier in augustus de grote pottenbakkersmarkt wordt gehouden. **Zie blz. 390.**

Wilde paarden in het Parc Naturel de la Vallée de Sorteny, bij Andorra.

Martin Silva Cosentino/Getty Images Plus

De basiliek Saint-Sernin in Toulouse

Neil Bussey/Getty Images Plus

TOP 5 Religieuze architectuur

1. Basilique Saint-Sernin, Toulouse (blz. 102)
2. Église des Jacobins, Toulouse (blz. 98)
3. Cathédrale Sainte-Marie, Auch (blz. 167)
4. Cathédrale Sainte-Marie, Saint-Bertrand-de-Comminges (blz. 350)
5. Abbaye de Flaran (blz. 208)

♥ **Maak een boottocht over het Canal du Midi**, langs de 17de-eeuwse oevers en sluizen die door Unesco tot Werelderfgoed zijn uitgeroepen. **Zie blz. 155.**

♥ **Richt je blik op het heelal** in de Cité de l'Espace: neem plaats in een ruimteschip, ervaar de gewichtloosheid en maak een reis door de Melkweg, op zoek naar sterren en planeten. **Zie blz. 124.**

♥ **Laat je verwarmen** door La Flamme de l'Armagnac. Na de wijnoogst, van november tot januari, openen de armagnacstokers hun kelders en kun je zien hoe de destillatie in zijn werk gaat. **Zie blz. 198.**

♥ **Wandel door Andorra**, over de perfect onderhouden, goed bewegwijzerde paden van het Parc Naturel de la Vallée de Sorteny, een Unesco Biosfeergebied. **Zie blz. 447.**

3 dagen

Maak kennis met de Roze Stad

Route: kennismaking met de stad Toulouse

saiko3p/Getty Images Plus

De oude stad

Dag 1

Begin je verkenningstocht op de Place du Capitole (**blz. 94**) en bezoek de zalen en de donjon van het oude stadhuis. Ga naar de majestueuze Basilique St-Sernin (**blz. 102**), een halte op de pelgrimsroute naar Santiago de Compostela (Unesco-Werelderfgoed). Eet een hapje in de markthal Victor-Hugo (**blz. 132**) en loop dan via de Rue d'Alsace-Lorraine en de Rue St-Rome naar Hôtel d'Assézat (**blz. 108**), een prachtig herenhuis uit de renaissance waar

de Fondation Bemberg exposeert. Ga dineren in de straat tussen Les Carmes en Esquirol.

De nieuwe stad

Dag 2

Huur een VélÔToulouse en volg het fietspad van de Quai de la Daurade (**blz. 108**) naar de Place St-Pierre (**blz. 123**). Steek daar de rivier over naar de wijk St-Cyprien (**blz. 120**), voor de moderne kunst in Les Abattoirs en het fotomuseum Le Château d'Eau. Neem ook een kijkje in de Jardin Raymond-VI, waar een wel héél ongewone draaimolen staat... Als het mooi weer is, ga dan picknicken op de Prairie des Filtres (**blz. 122**) of kies voor een terrasje aan het water.

Cité de l'Espace

Dag 3

Fiets langs het Canal du Midi naar de Piste des Géants (**blz. 125**) en vervolgens naar de Cité de l'Espace (**blz. 124**), een centrum in het teken van het heelal en de ruimtevaart waar je met gemak een hele dag doorbrengt (restaurant aanwezig).

Toulouse bij avond

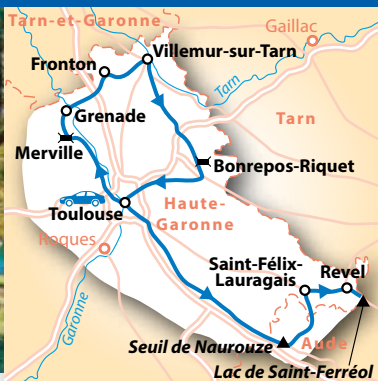
C. Mahaux/AGF Editorial/age fotostock

3 dagen

Door de Frontonnais en de Lauragais

Route: 170 km in de omgeving van Toulouse

A. Spani/hemis.fr

Merville en de Frontonnais

Dag 1

Volg het Canal de Garonne tot het Château de Merville (blz. 159). Bezichtig de zalen en zoek je weg door het labyrint in het park. Rijd daarna door naar het vestingstadje Grenade (blz. 158) en maak een wandeling door een AOP-wijngaard bij Fronton (blz. 160), die je afsluit met een proeverij.

Tip: het Maison des Vins in Fronton heeft informatie over de verschillende winddomeinen.

Villemur-sur-Tarn

A. Spani/hemis.fr

Villemur en Bonrepos-Riquet

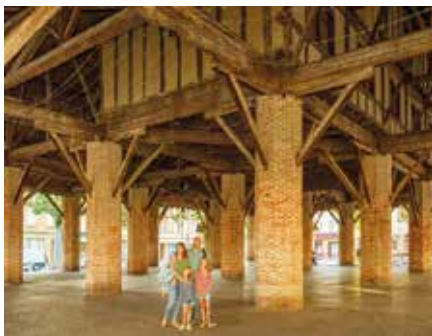
Dag 2

Bezoek Villemur-sur-Tarn (blz. 160) en het Château de Bonrepos-Riquet (blz. 129). Sluit de dag af in Toulouse (blz. 94).

Canal du Midi

Dag 3

Volg het Canal du Midi (blz. 147) naar de Seuil de Naurouze (blz. 153) en St-Félix-Lauragais (blz. 142). Rijd tot slot naar St-Ferréol (blz. 154) en Revel (blz. 155).

De markthal van Grenade-sur-Garonne

A. Spani/hemis.fr

Cité de l'espace - Auteur : Pierre Carton.

Het planetarium van de Cité de l'Espace

► **In een raket naar het heelal.** Cité de l'Espace, Toulouse.

Alles in dit enorme complex is gericht op ontdekken, wegdromen én plezier maken: meeslepende films op gigantische schermen, gewichtloos rondzweven, een levensgroot model van de Ariane 5-raket, een Mir-station waar je in kunt... Voor jong en oud! **Zie blz. 124.**

► **Zwemmen, kanoën en waterfietsen.** Lac de Génos-Loudenvielle.

Een dagje aan dit prachtige meer betekent heerlijk actief bezig zijn, op en om het water, voor alle leeftijden. Er is ook een zwemparadijs en je kunt een proefvlucht met een paraglider maken! **Zie blz. 327 en 330.**

Maak een reis door de tijd in het Parc de la Préhistoire.

S. Reboredo/age fotostock

Let op dit symbool: het staat in deze gids bij bezienswaardigheden en activiteiten waar ook de kinderen plezier aan hebben.

► **Met een ezel door de bergen.** Cirque de Gavarnie.

Vertrek vroeg, voordat het te heet wordt, en maak een tocht door het schitterende landschap van de Hautes-Pyrénées (Unesco-Werelderfgoed). De Association des Loueurs de Montures de Gavarnie kan je adviseren over welk rijdier (ezel of paard) het meest geschikt is om de kinderen en de picknick te dragen. Zo kunnen de jongsten ook van een langere wandeling genieten. **Zie blz. 292.**

► **Op bezoek bij een edelman.** Château de Foix.

Beleef een meeslepend avontuur bij de graven van Foix. De route door hun eeuwenoude kasteel is speciaal voor kinderen ontworpen en biedt spellen, onderzoekjes, zintuiglijke effecten en ontmoetingen met allerlei personages. Klim ook naar het fort, voor een workshop kruisboogschieten of steenhouwen. Of help een handje bij de bouw van een middeleeuwse oorlogsmachine. **Zie blz. 375.**

► **Een dagje dieren verzorgen.** Parc Animalier des Pyrénées. In dit park van van 21 ha maak je kennis met de fauna van de Pyreneeën en ver

daarbuiten: moeflons, gemzen, lynxen, roofvogels, wolven en niet te vergeten marmotten, waar de jongste kinderen altijd gek op zijn. En als je een kijkje achter de schermen wilt nemen, kun je op afspraak zelfs een dag meelopen met de verzorgers van het park en helpen bij het voeren van de dieren. **Zie blz. 266.**

😊 *Dieren verzorgen vanaf 5 jaar.*

► **Vuur maken en vingerverven.** Espace Préhistorique de Labastide.

Hier leren de kinderen onder deskundige begeleiding allerlei prehistorische technieken, zoals een vuur aanleggen, speerwerpen of een muurschildering maken. En dat alles in een prachtige natuurlijke omgeving. **Zie blz. 304.**

► **Een tijdreis naar de prehistorie.** Parc de la Préhistoire, Tarascon-sur-Ariège.

Je vindt hier geen dinosaurussen, maar wel andere prehistorische diersoorten, zoals een reuzenhert, een bizon, een steppenleeuw (waar je tegen kunt racen) en zelfs een echte wolharige mammoet. Buiten, in het park, kunnen de kinderen een rotsschildering maken, leren jagen en rondlopen in een gereconstrueerd prehistorisch kamp, waar acteurs het dagelijks leven van onze voorouders uitbeelden. **Zie blz. 397.**

► **Terug naar de kindertijd met marionetten.** Festival International de la Marionnette Actuelle, Mirepoix. Vier dagen lang staat de middeleeuwse stad Mirepoix in het teken van het poppenspel en geven meer dan 60 gezelschappen uit de hele wereld hier hun grappige of poëtische voorstellingen. Er is een speciaal programma voor peuters vanaf twee jaar, met korte voorstellingen waarbij meestal niet wordt gesproken. **Zie blz. 395.**

► **De middeleeuwen naspelen.** Termes-d'Armagnac. De imposante middeleeuwse donjon van Termes-d'Armagnac is een

heerlijke plek voor jonge bezoekers, die hier het leven in de middeleeuwen op verschillende manieren kunnen naspelen. In de zomer zijn er ook riddergevechten en oude ambachten. **Zie blz. 192.**

► **Klimmen, raften en tokkelen.** Parc Chloro'Fil, Argelès-Gazost. Dit boomklimpark is het grootste in de Hautes-Pyrénées. Er zijn parcoursen voor beginners en gevorderden, maar je kunt ook kiezen voor behendigheidsspelletjes op de grond, een reuzenglijbaan, tokkelbanen en allerlei wateractiviteiten. Het hele gezin kan meedoen! **Zie blz. 272.**

Je kunt het Cirque de Gavarnie te paard of met een ezel verkennen.

Sasha64f/Getty Images Plus

prijscategorieën		
	Overnachten	Uit eten
Goedkoop	tot € 90	tot € 25
Doorsneeprijzen	90 tot € 120	25 tot € 40
Wat meer luxe	120 tot € 150	40 tot € 60
Pure verwennerij	meer dan € 150	meer dan € 60

In de bergen

De **handiski** (zittend of staand) kan gebruikt worden in de meeste skigebieden in de Pyreneeën: informatie via de organisatie École du Ski Français (www.esf-nl.nl/offres/discipline-handiski).

www.handisport.org: de federatie Handisport biedt veel algemene informatie (in het Frans).

Toegankelijkheid van Toulouse

De hoofdstad van Occitanië is vrij rolstoelvriendelijk: de stad is vlak, de straten bestaan uit kinderkopjes, maar zijn goed begaanbaar, en de belangrijke toeristische plekken zijn goed toegankelijk.

Alle benodigde informatie voor je verblijf in de stad (vervoer, accommodatie, bezienswaardigheden en musea) vind je op www.handi.toulouse-tourisme.com (in het Frans).

Overnachten

In de 'Adresboekjes' aan het eind van de plaatsbeschrijvingen vind je een ruime keuze aan hotels. De aangegeven prijzen betreffen de minimum- en maximumtarieven van een tweepersoonskamer.

Reserveringscentrales

Gîtes de France – www.gites-de-france.com.

Fédération Française des Stations Vertes de Vacances – www.stationverte.com. *Stations vertes*, op het

platteland of in de bergen, zijn een ideale bestemming voor gezinsvakanties. Het is er goed toeven vanwege de streekproducten, afwisselende recreatiemogelijkheden en aangename omgeving.

Bienvenue à la Ferme – www.bienvenue-a-la-ferme.com. Dit is een netwerk van producenten en aanbieders van overnachtingsmogelijkheden op de boerderij. Het geeft gidsen uit die online te downloaden zijn of in de boekhandel te koop zijn. Boerderijherbergen, boerderijcampings, vakantieboerderijen en vele recreatiemogelijkheden zijn gerangschikt naar regio en departement.

Logies voor trekkers

Gids 'Gîtes d'étape et refuges' – Voor liefhebbers van hiking, bergsport, bergbeklimmen, skiën, fietsen, kanoën en kajakken is de website www.gites-refuges.com een aanrader.

Jeugdherbergen

Lidmaatschapskaart verplicht (1 jaar geldig).

Ligue Française des Auberges de Jeunesse (LFAJ) – www.auberges-de-jeunesse.com.

Fédération Unie des Auberges de Jeunesse (FUAJ) – www.hifrance.org

Stayokay – www.stayokay.com

Vlaamse Jeugdherbergen – www.vjh.be.

De Pyreneeën van A tot Z

Uitgebreid documentatiemateriaal is verkrijgbaar bij de **Comités Départementaux** en het **Comité Régional du Tourisme**.

☞ Zie 'Nuttige adressen' blz. 35.

Bergbeklimmen

De Pyreneeën vormen een waar paradijs voor klimliefhebbers. Laat je begeleiden door een berggids of een gediplomeerde kliminstructeur.

Fédération Française de la Montagne et de l'Escalade – Alle klimlocaties in Frankrijk zijn te vinden op: www.ffme.fr (in het Frans).

Bergsport

Organisaties van berggidsen bieden een breed scala aan begeleidde activiteiten.

Montagne Passion – Mérens-les-Vals - ☎ 06 87 12 64 01 - www.montagnepassion.com.

Bureau des Guides de Luchon – 66 allées d'Étigny - Bagnères-de-Luchon - ☎ 05 61 89 56 08 - www.bureau-guides-luchon.com.

Bureau des Guides de la Vallée de Cauterets – 4 r. de la Raillère - Cauterets - ☎ 06 42 06 33 82 - www.guides-cauterets.com.

Bureau des Guides de la Vallée de Luz – Pl. du 8-Mai - 65120 Luz-St-Sauveur - ☎ 07 87 76 07 12 - www.guides-luz.com.

Bureau des Guides de Gavarnie-Gèdre – Pl. de la Bergère - Gèdre - ☎ 06 83 31 08 16 - www.valleesdegavarnie.com/ete.

Bureau des Guides de la Haute-Bigorre – 5 pl. Lafayette - Bagnères-de-Bigorre - ☎ 06 83 90 96 86 - www.picdumidi-guides.com.

Bureau des Guides de Saint-Lary – 2 rte de Cap-de-Long - St-Lary-Soulan - ☎ 05 62 40 02 58 - www.guides-saintlary.com.

☺ De **Bulletins Neige et Avalanche** (BNA) geven informatie over sneeuw en lawinegevaar en zijn te vinden bij elk startpunt. Raadpleeg ze altijd voor vertrek.

www.meteofrance.com: weerbericht per gemeente, buienradar per uur en gedetailleerde voorspelling voor 15 dagen per departement, nuttig voor alle bergsportactiviteiten.

Campers

Op de websites van de **Comités Départementaux du Tourisme** vind je kaarten met verschillende camperroutes langs toeristische bezienswaardigheden.

☞ Zie 'Nuttige adressen' blz. 35.

Canyoning

De wildstromende rivieren in de Pyreneeën zijn ideaal voor canyoning, rafting en hydrospeed (wildwaterzwemmen). Een begeleider die de rivieren en de grillen van het lokale weer kent, is onmisbaar:

Compagnie des Guides des Pyrénées – 19 r. de Trémourious - Le Rocher de la lune - Juzet-de-Luchon - ☎ 06 01 76 56 48 - www.guides-pyrenees.fr.

www.pyrenees-holiday.com – Op de website van het Comité Départemental du Tourisme staan de gegevens van erkende gidsen vermeld.

Fietsen

Aan het begin van de **Route des Cols** staan borden die het aantal kilometers en de hellingpercentages aangeven. Bereid je tocht voor op www.lespyrenees.net. Veel van de GR- en GRP-wandelpaden zijn ook toegankelijk voor

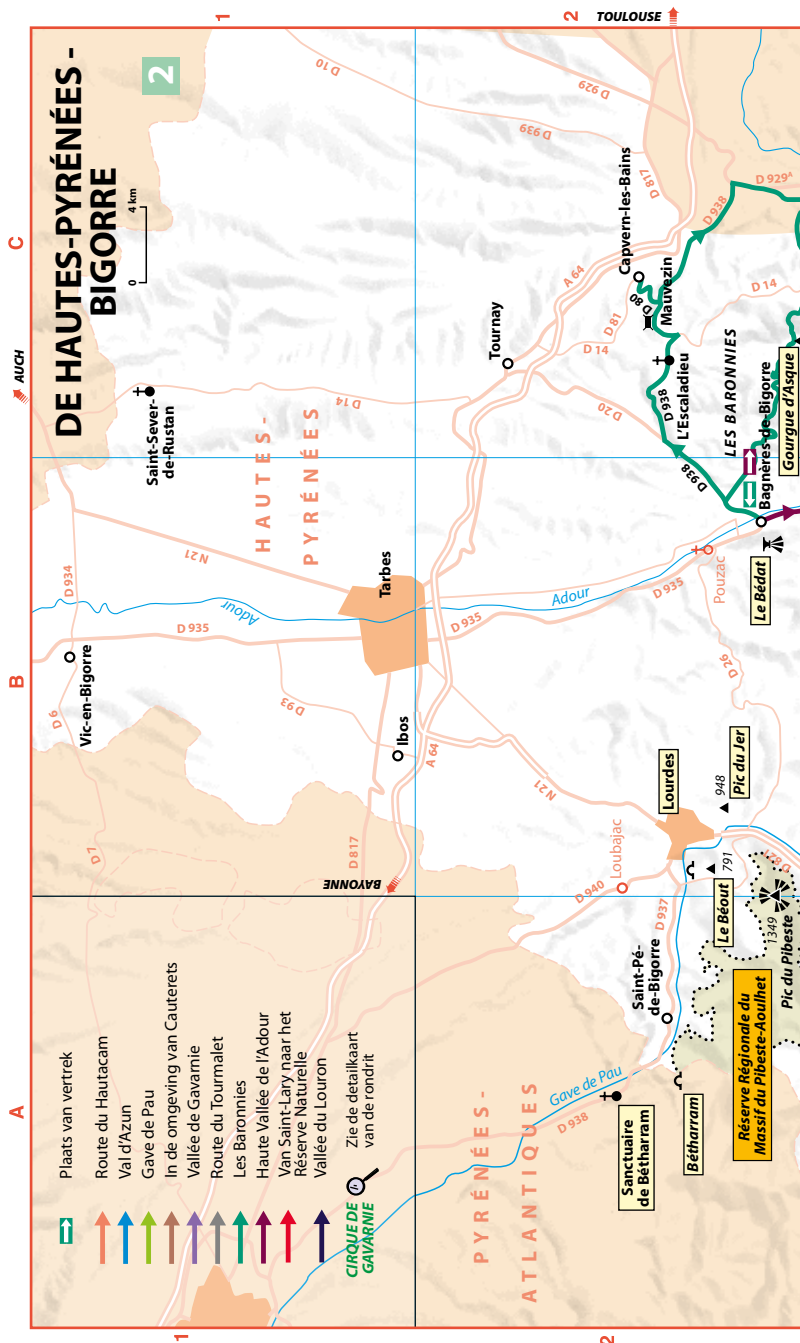

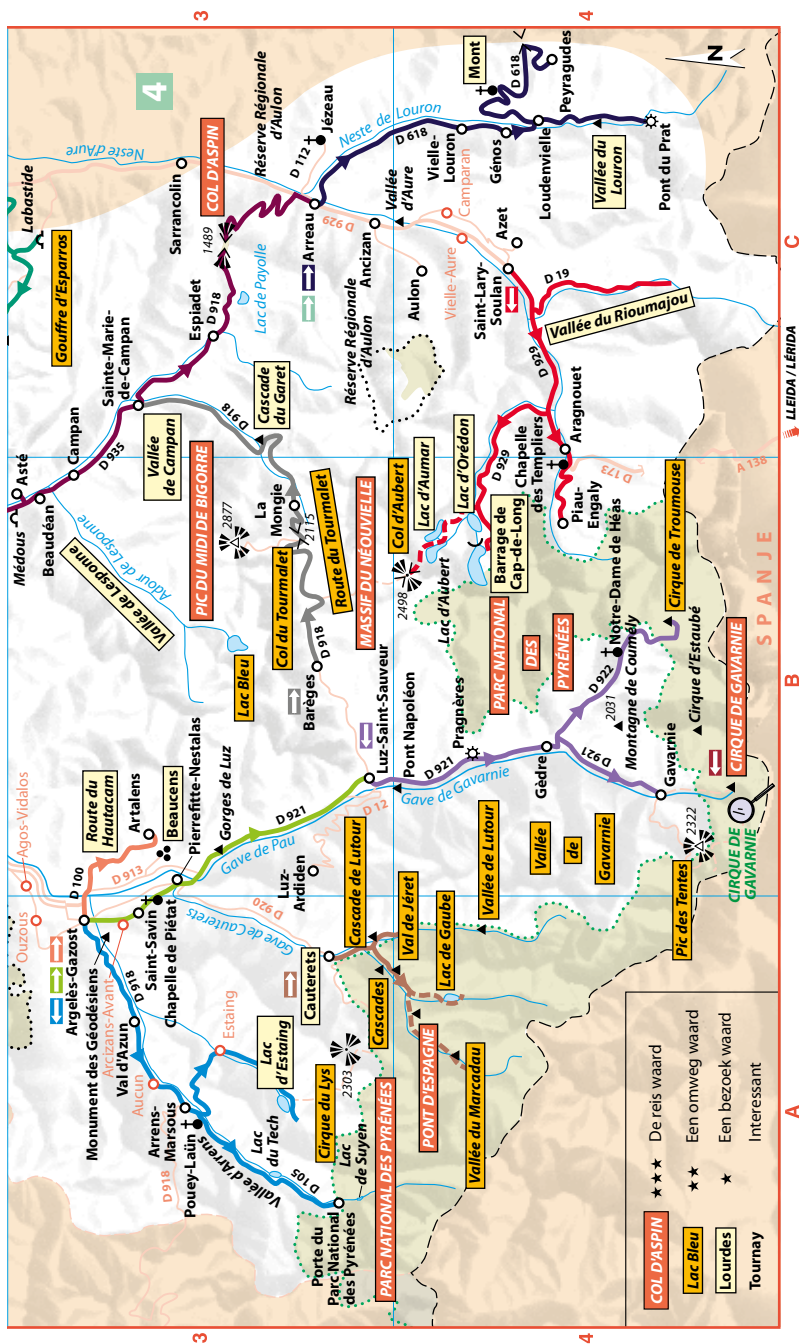
3

De Hautes-Pyrénées - de Bigorre

MICHELINKAART 342 – HAUTES-PYRÉNÉES (65)

Tarbes	242
Lourdes★	250
Parc National des Pyrénées★★★	260
Vallée d'Argelès-Gazost en Val d'Azun	265
Vallées de Cauterets★★	274
Luz-Saint-Sauveur en Vallée de Gavarnie★★	281
Cirque de Gavarnie★★★	289
Pic du Midi de Bigorre★★★	294
Bagnères-de-Bigorre	300
Arreau en Vallée d'Aure★	312
Saint-Lary-Soulan	316
Massif du Néouvielle★★★	320
Loudenvielle en Vallée du Louron★	326

Tarbes

Tarbes, de hoofdstad van de Bigorre, is een bruisend stadje in de buurt van verschillende wintersportgebieden in de Pyreneeën. Het staat bekend om zijn paarden en huzaren (in de twee grootste kazernes verblijven nog altijd huzarenparachutisten), en bonen, die voornamelijk in cassoulet gegeten worden. Schrijver Théophile Gautier en maarschalk Ferdinand Foch werden allebei in Tarbes geboren.

De Jardin Massey, een Engels landschapspark in het hart van Tarbes
J.-P. Azam/hemis.fr

Ligging

REGIOKAART B1 (BLZ. 240-241), PLATTE-GROND (BLZ. 244).

43.944 inwoners

Hautes-Pyrénées (65)

150 km ten zuidwesten van Toulouse
en 20 km ten noorden van Lourdes.

Planning

Trek een dag uit om de stad te verkennen.

Aanraders

De stoeterij van Tarbes.

Met het gezin

De Jardin Massey.

Praktisch blz. 247

Adresboekje blz. 247

Bezichtigen

PLATTEGROND (BLZ. 244)

★ Jardin Massey ^{B1}

R. Massey - ♿ - half juni-half aug.: 7.00-21.00 u; begin april-half juni en half aug.-eind sept.: 8.00-20.00 u; maart en okt.: 8.00-19.00 u; rest v.h. jaar: 8.00-18.00 u - gratis.

👤 In het hart van Tarbes, rond het Musée Massey, ligt dit mooie Engelse park met een weelderige en zeer diverse begroeiing en tal van exotische planten. Het werd aangelegd door de eigenaar Placide Massey, natuurkenner en getalenteerd landschapsarchitect, die de tuin na zijn dood in 1853 aan de stad schonk. In het midden verrijst een neo-Byzantijns gebouw, waar Placide Massey woonde en dat een kopie zou zijn van een paleis in Caïro. Het biedt onderdak aan het Musée Massey. De **oranjerie** met haar metalen constructie werd een paar jaar later toegevoegd. Het is heerlijk wandelen of uitrusten in het park, dat wordt bevolkt door pauwen en eenden, zeker wanneer de zon doorkomt en de temperatuur stijgt. Bovendien is Jardin Massey van historische waarde omdat het de **kloostergang van de abdij Saint-Sever-de-Rustan** (zie blz. 246) bevat. Let hier vooral op de kapitelen.

Ten zuiden van de tuin ligt **Le Carmel**, vroeger een kapel, nu een museum voor moderne kunst (14 r. Th. -Gautier - di-za 10.00-12.00, 14.00-18.00 u).

Musée Massey ^{B1}

R. Achille-Jubinal - ☎ 05 62 44 36 95 - www.musee-massey.com - ♿ - wo-za 10.00-12.30, 14.00-17.30 u - € 5 (tot 18 jaar gratis); € 5 gezinskaartje - (2 volw. + kind).

Hier vind je twee musea.

★ **Musée International des Hussards** – De mooie chronologische overzichtstentoonstelling met 18.000 voorwerpen is de enige in zijn soort ter wereld: uniformen, uitrusting en wapens van eenheden uit achttien landen illustreren de geschiedenis van de huzaren, vanaf de oprichting in de 17de eeuw tot nu (zie kader hieronder).

Musée des Beaux-Arts – De collectie (werken uit de Italiaanse, Vlaamse en Franse scholen van de 16de-19de eeuw) wordt in een roulatiesysteem tentoongesteld, in tijdelijke thema-exposities.

3

De huzaren

De huzaren, bedreven Hongaarse ruiters (het woord betekent in het Hongaars 'een groep van twintig ruiters', de voorloper van het peloton in de moderne cavalerie), verschenen aan het einde van de 17de eeuw in de West-Europese legers. Hun uniform (getailleerd jasje met knopenrijen, dikke riem, *shako*, gekromde sabel) en gevechtstactiek (snelle guerilla-aanvallen met getrokken zwaard) dwongen respect af. Toch moest er met ijzeren hand worden opgetreden tegen hun ongedisciplineerde, brutale gedrag en het gemak waarmee ze deserteerden. In Frankrijk werd het eerste echte huzarenregiment in 1720 opgericht door Ignace Stanislas de Bercheny, een Hongaarse edelman. De eerste huzarenparachutisten, die sinds 1963 in Tarbes zijn gevestigd, zijn er directe erfgenamen van.

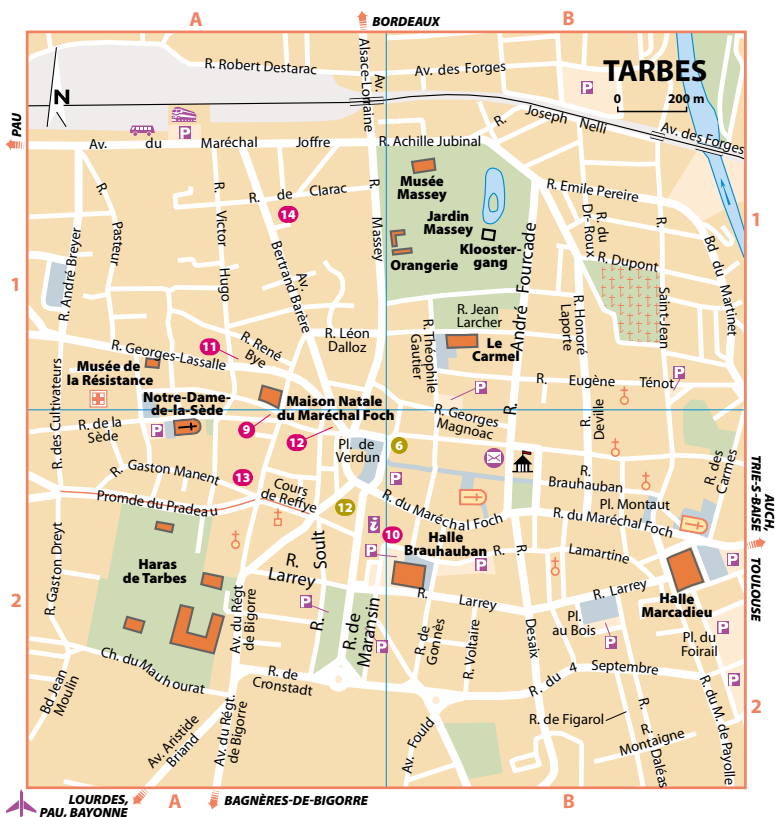
Doordat elke militaire bevelhebber huzaren wilde werven, waren die al snel niet meer beschikbaar en moest men een beroep doen op Turken, Polen en Duitsers. Het enige wat later nog deed denken aan de herkomst van die cavalerie, was het uniform dat in 34 landen werd gebruikt. Maar het lefen de vakkennis bleven; de huzaren stapelden overwinning op overwinning en brachten opmerkelijke militairen voort, zoals de maarschalken Ney, Kellerman, Blücher en Lyautey.

Verbonden aan het Musée des Beaux-Arts bewaart de **Collection Bigorre Quatre Vallées** bijna 6000 objecten die het leven van de mensen die in de Bigorre en de naburige dalen leefden, illustreren (*op het ogenblik niet te bezoeken*).

Maison Natale du Maréchal Foch A1

2 r. de la Victoire - ☎ 05 62 93 19 02 - www.tarbes-tourisme.fr - dag. beh. za, zo 9.30-12.00, 14.00-17.00 u - € 2.

In dit huis werd Ferdinand Foch op 2 oktober 1851 geboren. In de zaal op de begane grond zijn portretten, foto's en beelden van de held verzameld. Op de eerste verdieping staat, tussen de meubels uit zijn appartement aan de Rue de Grenelle in Parijs, de stoel waarin hij stierf. Een andere zaal schetst zijn loopbaan: lyceum, technische hogeschool, Eerste Wereldoorlog, de hoogste onderscheidingen (hij was ook maarschalk van Groot-Brittannië en Polen) en de Académie Française (dicht bij de soldatenuniformen is het beroemde groene gewaad te zien). Ook is er een zaal met aandenkens, waaronder tal van eretitels en blijken van erkenning uit Frankrijk en het buitenland.

UIT ETEN

- L'Épicerie..... 9
- La Brasserie du 20..... 10
- Le Fil à la Patte..... 11

- L'Endroit..... 12
- L'Empreinte..... 13
- Le Petit Gourmand..... 14

OVERNACHTEN

- Hôtel Foch..... 6
- Le Rex Hôtel..... 12

Achille Fould, bankier en paardenliefhebber

In 1847 koopt Parijzenaar en bankier Achille Fould (1800-1867) een stuk grond waarop hij een groot huis laat bouwen in de stijl van een chalet. In 1859 ontvangt hij hier Napoleon III en keizerin Eugénie, die een spoorlijn komen openen. Vanwege zijn voorliefde voor paarden verhuist Fould naar deze streek, waar hij een politieke carrière opbouwt. Hij wordt eerst afgevaardigde en in 1847 voorzitter van de Algemene Raad, wat hij tot aan zijn dood in 1867 blijft. Hij vervult een doorslaggevende rol voor het departement Hautes-Pyrénées, net zoals de vijf volgende generaties die de familienaam d'Achille-Fould dragen. Tarbes heeft aan Fould het lyceum, het arsenaal en de tabaksteelt te danken.

Cathédrale Notre-Dame-de-la-Sède A2

Pl. Charles-de-Gaulle. De van oorsprong romaanse kathedraal werd van de 13de tot de 19de eeuw ingrijpend verbouwd, waardoor van de middeleeuwse oorsprong nog maar weinig te zien is. Het interessantste deel is de koorsluiting met metselwerk in schaakbordpatroon van natuur- en baksteen; in het bovenste deel wisselen lagen stenen en keien elkaar af. Het rijke interieur dateert uit de 18de eeuw, zo ook het monumentale baldakijn dat geïnspireerd is op het baldakijn van Bernini in de Sint-Pieter van Rome. De kapittelzaal, links van het schip, is in gotische stijl gebouwd. In de zaal bevindt zich een grote zwartmarmeren steen waarop in gouden letters het testament van Lodewijk XIV gegraveerd is, dat hij opstelde in de Tour du Temple in Parijs op Eerste Kerstdag 1792, een paar weken voor zijn executie. De steen werd in 1817, tijdens de Restauratie, naar Tarbes overgebracht.

★ Haras de Tarbes A2

Chemin de Mauhourat - ☎ 06 14 12 30 30 / 06 32 44 87 13 - alleen rondleiding, op afspraak - wo-zo 10.30, 14.30 u - € 10 activiteiten 's zomers en schoolvak. (hoefsmid, paardenshows).

 De lage en lichtgekleurde paviljoenen van de voormalige nationale stoeterij, gelegen in de schaduw van magnolia's en ceders in een 8 ha groot park, nemen je mee terug naar de tijd van Napoleon, het Eerste Keizerrijk. De stallen vormen in de 19de eeuw de wieg van het beroemde 'tarbaispaard', de anglo-arabier van de huzaren en jagers te paard. Het terrein is door de stad Tarbes gekocht en huisvest nu een gemeentelijke ruiterbrigade en de cavalerie van het eerste huzarenparachutistenregiment. Na een bezoek aan de gebouwen (stallen, hoefsmederij, zadelmakerij, fokkerij) en de paardenkoetsen kom je bij de oude manege, die is ingericht als Maison du Cheval, een expositieruimte gewijd aan het beeld van het paard in de zuidelijke Pyreneeën (*vrije toegang laatste za, zo v.d. maand 14.00-19.00 u*).

Musée Commémoratif de la Déportation et de la Résistance A1

63 r. Georges-Lassalle - ☎ 05 62 51 11 60 - www.tarbes.fr - ♿ - ma-wo en vr 10.00-12.00, 14.00-17.00 u - gratis.

Het kleine museum (twee schoollokalen) zet de wereldwijde en plaatselijke gebeurtenissen van 1939 tot 1945 op een rij, van de oproepen tot deportatie tot de vluchtelingen en het verzet in de streek (het Corps-Franc Pommiès en het Regiment de Bigorre).

In de omgeving

REGIOKAART (BLZ. 240-241)

Ibos B1

📍 7 km ten westen van Tarbes

De huizen van dit vroeger versterkte stadje zijn gegroepeerd rond de oude kerk, die later de **Église Saint-Laurent** werd. De kerk (14de en 15de eeuw) lijkt met de vierkante donjon en zware, meerhoekige koorafsluiting op een fort. Het schip, geflankeerd door kapellen die tussen zware steunberen zijn geplaatst, is in de gotische stijl van de Languedoc gebouwd. In de kerk zie je een Spaans houten beeld van de heilige Laurentius en een preekstoel uit de 17de-18de eeuw.

Vic-en-Bigorre B1

📍 17 km ten noorden van Tarbes.

Hart van dit dorp, gelegen in de vlakte tussen de Adour en de Echez, is de **Église Saint-Martin**. Binnen zie je een verguld houten retabel uit de 17de eeuw van de hand van Simon Boysson. In de 19de-eeuwse ijzeren **markthal** wordt iedere zaterdagochtend een markt gehouden waar je 's winters onder andere goede *foie gras* kunt kopen.

Abbaye de Saint-Sever-de-Rustan C1

📍 22 km ten noordoosten van Tarbes.

☎ 06 07 79 25 22 - alleen rondleiding (45 min.) juli-aug.: 14.00-18.00, juni en sept.: wo-za 14.00-18.00 u - € 3,50 (tot 18 jaar € 2,50).

De benedictijnenabdij (10de eeuw) werd gerestaureerd door de mauristen, een hervormingscongregatie van de orde der benedictijnen, die zich ten doel stelde de monastieke architectuur met classicistische elementen te verrijken. Het Pavillon des Hôtes draagt daar duidelijk de sporen van: een monumentale façade die het gebouw de bijnaam 'Klein Versailles' heeft opgeleverd. De romaanse kapel is nog grotendeels origineel, zoals de versierde kapitelen (langs de bogen en boven het schip) en het hoge plafond. Aan weerszijden van het hoofdaltaar zie je basreliëfs: de heilige Severus geeft sap aan een verdroogde mispelboom, en de 'PAX' van de benedictijnen. In de **sacristie** is prachtig houtwerk (18de eeuw) te zien: lambriseringen met rocaille-cartouches. In het klooster is een fenomenale trap uit de 18de eeuw bewaard gebleven, en op de begane grond is het decoratieve stucwerk in de ontvangstzaal prachtig gerestaureerd. De romaanse kloostergang van de abdij bevindt zich in de Jardin Massey in Tarbes.

Tournay C2

📍 20 km ten zuidoosten van Tarbes.

📍 Pl. d'Astarac - ☎ 05 62 35 70 26 - www.ville-tournay.fr.

😊 Spreek uit als 'Tournaille' om als een local te klinken!

Tournay, een bastide met een rechthoekig stratenplan, werd gesticht in 1307. Het ligt in de uitlopers van de Baronnies (zie blz. 303). De religieus-mystieke dichter **Francis Jammes**, auteur van *Les Géorgiques chrétiennes*, werd hier in 1868 geboren. Ten zuiden van de stad (richting Capvern) ligt de benedictijnse Notre-Dame-abdij, die in 1952 werd gebouwd. Zowel kerk als klooster is te bezichtigen. De monniken organiseren exposities en verkopen hun producten.

Arboretum - ☎ www.ville-tournay.fr/arboretum - vrije toegang. Informatie over de oorsprong en kenmerken van iedere boomsoort. Het arboretum van Tournay is uitgestrekt over een heidelandschap van 9 ha en herbergt meer dan 200 soorten van over de hele wereld: Servische sparren, reuzensequoia's, hennepalmen, Atlasceders. Langs de route staan allerlei themabordjes.

Praktisch

Inlichtingen

Toeristenbureau – PLATTEGROND A2

BLZ. 244 - 3 cours Gambetta -

☎ 05 62 51 30 31 - www.tarbes-tourisme.fr.

Evenementen

Tarba en Canta – Begin juni - www.tarbes-tourisme.fr.

Internationaal festival ter ere van alle Zuid-Europese en regionale talen (concerten, canteras).

Festival Equestria, Magie du Cheval et des Arts – 6 dagen eind juli - www.festivalequestria.com.

Meer dan 35.000 bezoekers komen naar het fraaie terrein van de Haras de Tarbes. Paardenshows van internationale gezelschappen in vier disciplines (circus, voltige, ponyritjes, demonstratie op muziek).

Festival Tarbes en Tango –

3de week aug. - ☎ 05 62 51 30 31 - www.tarbesentango.fr. Een week lang is Tarbes de Europese hoofdstad van de dans, de muziek en de cultuur van Argentinië.

Terro'Art – Laatste za, zo van sept. - www.tarbes-tourisme.fr. Festival van streekproducten en kunst: porc noir uit Bigorre, haricot Tarbais, lamsvlees uit Barèges.

Adresboekje

PLATTEGROND BLZ. 244

Uit eten

Goedkoop

11 Le Fil à la Patte – A1 -

30 r. Georges-Lassalle - ☎ 05 62 93 39 23 - *gesl. zo en ma - menu € 15/40 (lunch), € 20,40/32,20 (diner)*. Eenvoud siert, en dat stellen de vaste klanten op prijs! De gasten genieten zij aan zij van de hartelijke sfeer en smaakvolle, verse streekgerechten. Zeker proberen: de andouillette met foie gras.

12 L'Endroit – A2 - 10 r. Abbé-

Torne - ☎ 05 62 51 20 72 - *gesl. 's middags en zo-ma - tapas € 5-10, hoofdgerecht € 15/34*. Gemoedelijke plek waar buurtbewoners samenkomen voor tapas en kleine hoofdgerechten, zoals de heerlijke knoflookgarnalen.

Doorsneeprijzen

9 L'Épicerie – A2 - 1 r. de la Victoire - ☎ 05 62 34 20 98 - www.bistrotlepicerie.com - *gesl. zo - hoofdgerecht € 17/23*. Vlak bij de kathedraal word je gastvrij ontvan-

gen. Terras met bomen en muziekavonden.

14 Le Petit Gourmand – A1 -

62 av. Bertrand-Barère - ☎ 05 62 34 26 86 - lepetitgourmand.eatbu.com - *gesl. za-middag, zo-avond en ma - hoofdgerecht € 23/32*.

In deze gezellige bistro met warm interieur worden de gasten hartelijk begroet. Dagverse gerechten en een mooie verzameling wijnen uit de Languedoc-Roussillon.

10 La Brasserie du 20 – B2 -

20 pl. du Marché-Brauhauban - ☎ 05 62 53 09 09 - www.brasserie-du20.fr - *gesl. zo-avond - hoofdgerecht € 19/26*. Sympathiek en drukbezocht zaakje tegenover de Halle Brauhauban. Op de kaart stevige bistrogerechten en verschillende tapas. Zeer vriendelijk personeel.

Wat meer luxe

13 L'Empreinte – A2 - 2 r. Gaston-

Manent - ☎ 05 6244 97 48 - www.restaurant-empreinte.com - *gesl. ma-di en zo-avond - lunchmenu € 18,50/29, diner € 36/56*. Na ervaring te hebben opgedaan bij grote chefs, besloot Manuel Godet een restaurant te openen in zijn ge-

boortestreek. Moderne gerechten met een knipoog naar de culinaire tradities. De producten komen bijna allemaal van lokale leveranciers.

Ibos

Doorsneeprijzen

La Vieille Auberge - 51 rte de Pau - aan de kant van Gers, on-verharde weg - ☎ 05 62 31 51 54 - www.vieille-auberge.com - gesl. zo-avond, ma-di - menu € 31/45. Gerenoveerde stenen herberg aan de weg naar Pau. Verzorgde keuken met verse producten.

Tournay

Goedkoop

La Bastide - 19 pl. d'Astarac - ☎ 09 67 37 48 67 - doorlopende bediening - gesl. zo-avond - dag-schotel € 9,50. Op het centrale plein ligt hét stadscafé, waar de tijd heeft stilgestaan. Hier kun je tot laat blijven hangen, en op het terras bestellen de vaste gasten hun dag-schotels.

Een tussendoortje

Nectar - 19 pl. Marcadieu - ☎ 05 62 44 19 44 - di-vr 9.00-18.00, za 9.00-15.00 u - gesl. zo-ma. In dit theehuis tegenover de Marcadieu markt wordt de koffie ter plekke gebrand. Selectie van circa zeventig soorten thee en heerlijke chocoladedranken. Sfeervol interieur met antieke voorwerpen.

L'Atelier Gourmand - Halles Brauhauban - ☎ 05 62 34 21 21 - 10.00-20.00 u - gesl. wo-middag, zo-middag en ma. Hier vind je de bijzonderste tapas (€ 1 of € 2), zo-wel zoet als hartig. Je maakt een keuze aan de bar en eet op het terras.

Le Pic Bigourdan - 2 r. du Moulin - Momères - ☎ 05 62 45 31 28 - www.lepicbigourdan.com - 8.00-12.00, 14.00-18.30 u - gesl. za-middag en zo. In dit familiebedrijf, ondergebracht in een gerestaureerde

boerderij, komt de bezoeker alles te weten over de ambachtelijke bereiding van 'gebak aan het spit', beter bekend als *Rocher des Pyrénées*. Bereiding boven houtvuur. Proef ook van de heerlijke *macarons*.

Winkelen

Markten

Halle Marcadieu - B2 - do en zo 7.00-13.00 u. Grootste markt voor streekproducten in en rond de hal.

Halle Brauhauban - B2 - 7.00-20.00 u (13.30 u zo). Sinds de opening in 2013 is deze hal het kloppende hart van de wijk. In de buurt zijn ook allerlei barretjes en restaurants.

Uitgaan

Chez Marcel - 5 pl. de Verdun - ☎ 05 62 56 99 31 - www.chezmarceltarbes.fr - 8.00-0.00 u (2.00 u vr-za) - gesl. zo-middag. Hier kun je de hele dag terecht, van je kopje koffie in de ochtend tot het afzakkertje 's avonds laat. Mis het borreluurtje niet voor een cocktail en wat tapas. Ook avondkaart.

Le Quartier de l'Arsenal - Av. des Forges. De jeugd gaat eerst naar het centrum en eindigt de avond hier, in de hipste wijk van Tarbes: een stel industriële gebouwen is prachtig gerenoveerd en biedt nu onderdak aan allerlei bedrijfjes en legio barretjes en restaurants die in het weekend altijd vol zitten. Er gaat een bus vanaf Place de Verdun.

Sport en ontspanning

 Koetsritjes - ☎ 06 83 09 11 03 - rondrit 1 uur dag. en juli-aug.: vanuit het centrum (14.00-18.00 u), pl. Jean-Jaurès (14.00, 17.00 u) en Jardin Massey (doordeweeks 18.00 u en zo-middag) - € 7 (6-12 jaar € 3). Ritje door de stad of het park op het ritme van de paarden.

  CaminAdour - www.agglo-tlp.fr/caminadour. Pad van 15 km langs de Adour, die van het Lac de Bours (in het noorden) naar het Lac de Soues (in het zuiden) loopt. Je kunt de route lopen of fietsen. Neem vanuit het centrum de zuidelijke route (6 km incl. terugtocht), die prachtig is dankzij het uitzicht op de Pyreneeën.

Fietsverhuur

Elektrische fietsen, zelfservice-
Ophaalpunten: pl. Brauhauban, pl. de Verdun, treinstation) - inschrijving op www.tlp-mobilites.com verplicht - (€ 1/30 min.).

MOB 65 - 31 r. Georges-Lassalle - ☎ 05 62 51 10 68 - ma vr 9.00-12.00, 14.00-16.00 u - € 1 of 3/dag (juli-aug.), € 5 of 15/week. Bij deze zaak kun je tegen bodemprijzen fietsen huren. Alleen gewone fietsen.

Overnachten

Goedkoop

 Hôtel Foch - B2 - 18 pl. de Verdun - ☎ 05 62 93 71 58 - www.hotel-foch.eu - 30 kamers € 85/94 - ☎ € 9. Midden in het

centrum, maar goed geïsoleerd tegen het geluid. Ruime designkamers, sommige met balkon.

Wat meer luxe

 Le Rex Hôtel - A2 - 10 cours Gambetta - ☎ 05 62 54 44 44 - www.lerexhotel.com - ✕ betaald - 85 kamers € 108/138 - ☎ € 20. De voorgevel van dit gedurfde glazen bouwwerk vormt 's nachts een veelkleurig geheel. De ultra-moderne kamers zijn ingericht met designvoorwerpen van Philip Starck en ontwerpstudio Panton.

Ibos

Doorsneeprijzen

Hôtel La Chaumière du Bois - 24 rte de Pau - ☎ 05 62 90 03 51 - www.chaumieredubois.com - ☎ - 22 kamers € 84/100 - ☎ ✕ gesl. zo-avond en ma - menu € 54. Landelijke sfeer in een hotel met een rieten dak en functionele kamers. De kamers kijken uit op een tuin met palmen en parasoldennen. Ronde eetzaal met balkenplafond en terras in de schaduw van de bomen.

Lourdes ★

De belangrijkste katholieke bedevaartstad na Rome trekt jaarlijks miljoenen bezoekers uit 170 landen. Dat is nogal wat voor dit kleine stadje, dat ingeklemd ligt tussen de uitlopers van de Pyreneeën en de Gave de Pau. De toeloop begon na de verschijningen van de maagd Maria aan de jonge Bernadette Soubirous, in 1858. De stad wordt gedomineerd door de burcht, maar de meeste pelgrims trekken naar het heiligdom in de benedenstad.

📍 Ligging

REGIOKAART B2 (BLZ. 240-241),

PLATTEGROND (BLZ. 254).

13.546 inwoners – Hautes-Pyrénées (65)

40 km ten zuidoosten van Pau.

Aanraders

Het heiligdom; de burcht; de tandrad-baan van Pic du Jer.

Planning

Tussen Pasen en Pinksteren wordt Lourdes overspoeld met pelgrims. Vooral rond 15 augustus (Pèlerinage National) ontkom je niet aan grote drukte.

Met het gezin

Het Musée du Petit Lourdes, het Lac de Lourdes (zie 'Adresboekje').

Praktisch blz. 257

Adresboekje blz. 258

Bezichtigen

Heiligdom Notre-Dame de Lourdes PLATTEGROND (BLZ. 254)

Het heiligdom is van de rest van Lourdes gescheiden door een bocht van de bergstroom, aan de westkant van de stad. Het is een omheind privédomein van 52 ha, dat het hele jaar door geopend blijft. Er zijn zes toegangspoorten. De twee belangrijkste zijn de **Porte Saint-Michel**, die uitkomt op de Esplanade du Rosaire, en de **Porte Saint-Joseph**, die een snellere verbinding biedt naar de basilieken en het informatiecentrum (zie blz. 257). Beide poorten zijn geopend van 6.00 uur 's ochtends tot middernacht.

Grotte de Massabielle A1-2

De grot aan de Gave waar de verschijningen plaatsvonden, is niet meer dan een holte in de Rocher de Massabielle, nergens breder of dieper dan 10 m. De exacte plaats van de verschijningen wordt aangegeven door een Mariabeeld van cararamarmer. De **bron** die Bernadette op 25 februari 1858 liet ontspringen, is nog steeds zichtbaar achter in de grot. Naast de grot zijn achttien **fonteinen** aangebracht, die van water worden voorzien door ondergrondse stroompjes. De pelgrims, al dan niet begeleid door een zogeheten *hospitalier*, worden uitgenodigd voor het 'watergebaar': het heilige water van deze symbolische plek drinken en er je gezicht mee wassen. Er zijn ook overal kraantjes waar gelovigen hun flesjes kunnen vullen met Lourdeswater.

★ Heiligdom en bidplaatsen AB1-2

De **crypte**, die werd uitgegraven in de Rocher de Massabielle en werd ingewijd op 19 mei 1866, vormt het hart van het heiligdom van Lourdes.